

1.

2. Portret psychologiczny Rodiona Raskolnikowa

a. 1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Uczeń:

- zna pojęcie: *psychologia*,
- zna pojęcie psychologizmu,
- potrafi podać definicję psychologizmu,
- zna reprezentantów psychologizmu.

ii. b) Umiejętności

Uczeń:

- potrafi wskazać wartości moralne i etyczne powieści,
- potrafi stworzyć portret psychologiczny głównego bohatera – Rodiona Raskolnikowa.

b. 2. Metoda i forma pracy

Ćwiczenia analityczne z powieścią *Zbrodnia i kara* Fiodora Dostojewskiego, dyskusja, nauczanie sytuacyjne.

c. 3. Środki dydaktyczne

Egzemplarze powieści *Zbrodnia i kara* Fiodora Dostojewskiego.

d. 4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

Dyskusja na temat pojęcia *psychologizmu* i portretu psychologicznego Rodiona Raskolnikowa.

ii. b) Faza realizacyjna

1. *Psychologizm, psychologia* – co oznaczają te pojęcia?

Praca ze *Słownikiem wyrazów obcych*: *psychologia* – nauka o zjawiskach i procesach psychicznych. *Psychologizm* – skłonność do traktowania w utworach literackich postaci przede wszystkim w kategoriach psychologicznych, kiedy uwarunkowania społeczno-obyczajowe i historyczne schodzą na drugi plan. Taką powieścią jest *Zbrodnia i kara*.

2. Portret psychologiczny Rodiona Raskolnikowa:

- biografia Raskolnikowa przed i po dokonaniu zbrodni,

- gama przeróżnych reakcji i zachowań bohatera,
- kategoria rozumu – jako prawa do zbrodni (cytaty),
- dorastanie do kary – rozmowy z Sonią Marmieladową: kategoria rozumu a moralność,
- podobieństwo osoby Rodiona Raskolnikowa do losów biblijnego Łazarza, które niejako określają jego los – cytat: *Jam jest zmartwychwstanie i żywot, kto we mnie wierzy, choćby umarł, żyw będzie...*,
- cierpienie jako droga do odrodzenia,
- krzyż laurowy подарowany Raskolnikowowi przez Sonię – symbolem cierpienia i męki, jak również zwycięstwa,
- gesty biblijne – zapowiedź przyszłego odrodzenia bohatera: pokłon ziemi, przyjęcie krzyża, całuje nogi Soni, wychodzi na drogę, pada na ziemię i jak Zbawiciel zostaje upokorzony przez szyderczy tłum,
- epilog zawiera historię moralnego odrodzenia, która otrzymuje wymiar mistyczny.

iii. c) Faza podsumowująca

Dyskusja podsumowująca postać Rodiona Raskolnikowa:

Dostojewski w powieści *Zbrodnia i kara* w postaci głównego bohatera, Rodiona Raskolnikowa, odtwarza przeżycia wewnętrzne, ukryte motywacje, przeróżne kompleksy, obsesje, trudności w kontaktowaniu się z innymi ludźmi, źródła określonego sposobu reagowania na świat zewnętrzny. Akcja w powieści jest bardzo zredukowana, a zdarzenia podlegają rytmowi odczuć bohatera, nie zaś chronologii czasowej. Reasumując, powieść *Zbrodnia i kara* ukazuje psychikę mordercy przed dokonaniem zbrodni i po jej dokonaniu.

e. 5. Bibliografia

1. Dostojewski F., *Zbrodnia i kara*, PIW, Warszawa 1987.
2. Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1994.

f. 6. Załączniki

i. Zadanie domowe

Przygotuj cytaty przedstawiające Sonię Marmieladową.

g. 7. Czas trwania lekcji

45 minut

h. 8. Uwagi do scenariusza

Jest to druga lekcja z cyklu zajęć poświęconych analizie *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego – przeznaczona dla klasy trzeciej liceum ogólnokształcącego.